

Oponentský posudok
Názov: Praha ± samet
Diplomant: Bc. Petr Vávra
Vedúci práce: Doc. Ing. arch. Boris Redčenkov

Architektúra a urbanizmus
Ústav nauky o budovách
FA ČVUT v Praze

Úvod: sú vtipy, na ktoré sa odpovedá vtipom a absurdity, na ktoré platí absurdita. Pokúsim sa ale odpovedať rozlišujúco tam, kde autor vidí červene, nech hľadá do minulosti alebo do budúcnosti. Otázka je, či budúcnosť Prahy je skutočne červená, ak namiesto prezidentskej štandardy vlajú nad pražským hradom červené trenírky na znak muža, ktorý „*sa nehanbí vôbec za nič*“ vrátane kontaktov s Čínou (Ztohoven, 2018).

Zadanie: hoci sa na prvý pohľad zdá, že diplomový projekt navrhuje fiktívnu architektúru (súčasnej?) Prahy, v ktorej nenastal pád socialistického spoločenského zriadenia (- samet), na druhý pohľad sa ukazuje, že vyberá stavby navrhnuté a postavené po roku 1989 (+ samet), prestavuje ich či asanuje a nahradzuje novými – hybridnými stavbami. Tie odkazujú viac na súčasnú globalizovanú architektúru a „tržný socializmus“ súčasnej Číny a Ázie všeobecne, než na to, čo by sa mohlo diať „za“ Berlínskym múrom, ktorý zostal stáť.

V texte diplomant kritizuje akontextuálnosť a neslobodu architektov socialistickej moderny a „nabubralé ego“ (prílišnú slobodu?) postsocialistickej postmoderny v Československu a Českej republike (a vágne na to používa pojem *genius loci* bez toho, aby vysvetlil, ako ho chápe a aké je miesto tohto pojmu v jeho predstave/modeli architektúry s ktorou „nabubralé“ stavby porovnáva).
Otázka preto znie: čo diplomant vlastne „navrhuje“ a „ako“?

Prvá časť: fiktívne „absolútne a absolutisticky“ červené stavby?

Diplomant hovorí, že ako hororovú víziu či zlý sen navrhuje „*Prahu bez sametu, stále rudou*“ (s. 4 .pdf prezentácie). Ale úlohy „rudej sorely“ v roku 1950 boli iné ako programy „experimentálne červených“ československých stavieb na EXPO '58 a v 60. rokoch a tie boli zasa iné ako zadania vyblednutých, zaprášených rumelkových stavieb reálneho socializmu Československa 80. rokov 20. storočia. Problém takejto vízie „stále rudej Prahy“ minulej, súčasnej aj budúcej teda je, že v nej neplynie čas. Nepozná dejiny. Nediferencuje historické ani súčasné architektonické úlohy, zadania ani programy.

Jasne to ukazuje fiktívny mrakodrap fiktívnej firmy „*Hnuaiwej*“, ktorý pôsobí ako prevalcovanie Tančícího domu. Návrh fiktívneho sídla firmy je architektonicky takým klišé a urbanisticky je tak absurdný, že sa vynára otázka, čo má spoločné s týmto miestom nárožia zbombardovaného za druhej svetovej vojny, s križovatkou, náplavkou a vymazaným (akontextuálnym a egoistickým) Tančícím domom podľa Miljuničových a Gehryho rozporuplných, radikálne nezjednotiteľných skíc? Reaguje „*Hnuaiwej*“ na toto miesto tak, že asanuje architektúru postavenú po roku 1989 a namiesto nej dosadzuje generický mrakodrap tvrdiac, že v geniovi loci Prahy je téma slobody? Tu predsa niečo nehrá...

Že navrhované fiktívne stavby sú v skutočnosti globalizované hybridy ukazuje aj „vládna štvrť Moskovská“, ktorá zachováva časť fasády Ringhofferových závodov v hrebienkovom rozvrhu doskových stavieb odkazujúcich skôr na rané avantgardy Bauhausu („červený“ Hannes Mayer), než na „rudú“ Prahu a Moskvu (tá istá červeň?). Výsmech uhorkových megamrakodrapov, tentoraz pre retrofirmu Tuzex, je ako „*Hnuaiwej*“ – je to skôr fraška miešajúca architektúru pre súčasný „voľný trh“ a „tržný socializmus“, než nejaký neglobalizovaný predsametový svet za železnou oponou, ktorá nespada... **Teda o akú „červenú“ architektúru pred rokom 1989 a po ňom diplomantovi vlastne ide? Koľko „červených“ architektúr 20. a 21. storočia a v akých krajinách je vlastne ochotný a schopný identifikovať, porovnávať a interpretovať a na základe čoho?**

Druhá časť: panoptikum spektakulárnych stavieb?

Druhá časť diplomovky sa venuje vybraným ne/vhodným stavbám vo svete, ktoré diplomant popisuje, porovnáva a „kritizuje“ bez toho, aby formuloval akýkoľvek (vlastný) vzťažný systém architektúry. Nikde nerozlišuje, aké boli programy „socialistickej“ architektúry (čo je „socialistický obchod“?, „socialistická škola“? atď.) oproti kapitalistickej akoby všetky stavby socializmu iba pritakávali totalitnému a absolutistickému režimu a nevytvárali žiadnu programovú ani priestorovú alternatívu či špecifické spôsoby rozhodovania sa architektov aj užívateľov.

Ukazuje sa pozoruhodná vec: diplomant sa domnieva „*popichovat* (pražské) *stavby za nabubřelé ego*“, inde dokonca hovorí o „*totalitnom egu*“ alebo „*totalitnom mieste*“ v Prahe, akoby to boli vlastnosti objektov. Vôbec si nekladie otázku, či nekontextualita, egoizmus a nabubralosť nie sú v jeho pohľade na architektúru? Ani sa nepýta, či tieto vlastnosti nevytvárajú **vo vzťahu** objektu-

obrazu a individuálneho, respektíve nadindividuálneho, spoločenského hľadiska, ktoré podlieha časovým a priestorovým premenám...?

Hoci práca naznačuje tretiu líniu či okruh: v literatúre na záver uvádza aj **texty Foucaulta, Barthesa, Norberga-Schulza aj Bachelarda, nepracuje s ich pojmami ani konceptami a modelmi uvažovania, aby si vytvorila vlastný, nezávislý kritický aparát.**

Záver a hodnotenie:

Diplomová práca prináša množstvo obrazov, ktoré by sa dali prípadne rozpracovať, ale načo? Pôsobia práve iba ako skice, gagy, vtipy, mystifikácie... v nediferencovanej predstave absolútnej a egoistickej neslobody.

Pritom „červená fikcia“ diplomovky je architektonicky bezmocná. Ruským konštruktivistom aj európskej a americkej dekonštrukcii a kritickej architektúre možno vytýkať mnohé, ale nie to, že sa obrátili k Číne, alebo že rezignovali na architektonické objavy a autonómiu architektúry.

Od výkresov až po cyklorámy je diplomovka založená na spektakulárnom inscenovaní obrazového príbehu stavieb, ktoré sú podľa diplomanta nehodné pražského architektonického kontextu ani súčasného architekta a architektúry. V tomto zmysle je táto diplomovka moralitou bez vlastného mravného kódexu aj modelu výkladu minulej, súčasnej a budúcej architektúry. Dejiny v nej neplynú, súčasná architektúra nevzniká a utópia zanikla... Ostáva „červená záře nad Prahou“?

Všetky návrhy fiktívnych, inscenovaných architektúr s červenými hviezdami sú kostýmy, v ktorých je diplomant ako architekt v prestrojení.

Otázka teda znie: aký je diplomantov návrh neegoistickej, slobodnej a kontextuálnej pražskej architektúry, ktorá spustí červené trenírky nad hradom aspoň na pol žrde, ak nie celkom, aby sa ukázalo, že králi českej aj svetovej architektúry sú nahí?

Na základe všetkých náležitostí predloženej práce ju odporúčam komisii na obhajobu a navrhujem hodnotenie medzi B a C podľa zodpovedania otázok.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'M. Mitášová', is positioned in the upper right quadrant of the page.

V Bratislave jún 2021

Prof. Ing. arch. Monika Mitášová, PhD